

Archeologie jakožto specifický společenský a kulturní fenomén
Regína Čerkovská
Posudek bakalářské práce

Bakalářská práce R. Čerkovské je rozdělena do tří základních částí. Prvá, nejobsáhlejší, nazvaná *Proměny archeologie v čase* (s. 6-23), rekapituluje vývoj fenoménu archeologie od tušených počátků v antickém Řecku až po současnost. Přehled vývoje do 70. let 20. století pojala autorka jako zdařilou kompilaci především na základě monografií J. Maliny (resp. Z. Vašíčka) a K. Sklenáře. Vývoj v nejmladším období potom charakterizovala opět na základě prací K. Sklenáře, dále M. Gojdy a V. Matouška. Autorka z uvedené literatury postihla základní trendy vývoje oboru od nejasných filosofických počátků až po současnou velmi bohatě strukturovanou podobu archeologie. Dostála rovněž zadání obsaženém v názvu práce a jednotlivé etapy vývoje archeologie charakterizovala, byť poněkud úsporně a plně v souladu s použitou literaturou, na pozadí obecného společenského a kulturního vývoje. Pouze při hodnocení poválečného období vývoje archeologie u nás lze autorce vytknout příliš nekritické přejímání citovaných názorů. Hovořit (s odvoláním na M. Gojdu, s. 18) v souvislosti poválečného vývoje archeologie v našich zemích o „tuhé centralizaci se všemi jejími průvodními jevy“ či o tom, že „archeologie... se stala nástrojem státní ideologie“ apod. je poněkud přehnané. Archeologie a archeologové sice byli integrální součástí socialistické reality. Archeologický výzkum však až na naprosté výjimky zůstal po celé poválečné období hlavním proudem „státní ideologie“ a „tuhou centralizací“ v podstatě nedotčen. Mnohem přínosnější by bylo, kdy autorka v této části práce rozvinula hodnocení významných osobností té doby (především J. Böhma, J. Filipa, J. Neustupného), jejichž zásluhou lze 50.-60. léta 20. století označit jako dobu nebývalého rozkvětu domácí archeologie.

Ve druhé části nazvané *Archeologické prameny* (s. 24-28) se autorka snaží charakterizovat pramennou základnu archeologie. Poněkud nešťastně začíná kapitolku citací z notně antikvované encyklopedie B. Novotného z r. 1986, poté až příliš stručně charakterizuje zcela zásadní pojetí archeologického pramene u M. Schiffera a nakonec stručně připomíná diskusi na téma archeologický pramen mezi E. Neustupným na straně jedné a V. Matouškem a I. Sýkorovou na straně druhé. Teprve poté přichází, opět s velmi stručným nástinem vývoje pojetí archeologického pramene od raného novověku po dnes. Pomineme-li, že vhodnější by bylo nejprve podat přehled vývoje a teprve poté zařadit diskusi ke jeho dílčím aspektům, pak je ke druhé části bakalářské práce R. Čerkovské nutné přidat několik poznámek. Je nepochybně správné hledat v charakteristice archeologického pramene klíč k pochopení specifiky archeologie, zvláště ve vztahu k dějepiscectví nebo k antropologii. Tento okruh problémů však nelze vyčerpat pouze neobyčejně stručným převyprávěním příslušných pasáží z výše uvedených prací. Vzhledem k názvu práce lze rovněž očekávat i pokus o vysvětlení, proč a jak se náplň pojmu archeologický pramen vyvíjela a jaké měl tento vývoj obecné společenské, kulturní, případně i politické konotace.

Závěrečná třetí část práce nazvala autorka *Archeologie a antropologie* (s. 28-36). Ačkoliv i v tomto případě se jedná pouze o stručnou kompilaci z děl I. Budila a V. Soukupa, doplněnou o výtah z diskuse Z. Nešpora, M. Jakoubka, V. Matouška a J. Woitsche, lze hodnotit tuto kapitolu jako z celé diplomní práce nejpřínosnější. Vztahu, resp. evidentnímu sblížení archeologie a antropologie v posledních 50. letech je dosud v naší literatuře věnováno je minimum pozornosti. Resp. domácí archeologická scéna dosud fenomén antropologie v podstatě ignoruje. Každý pokus o seriózní zpracování tohoto problému je proto vítaný. Celkově lze hodnotit práci R. Čerkovské jako tu více, tu méně zdařilou kompilaci, založenou na rešerši několika základních děl domácí produkce. Práce bohužel postrádá výraznou stopu vlastní invence. Autorka se omezuje na reprodukci již publikovaných názorů. Její vlastní hodnocení obsažené ve stručném *Závěru* (s. 37-38) setrvává na úrovni velmi obecné

proklamace o potřebnosti a nezastupitelné archeologie při poznávání minulosti. To je na diplomní práci, byť „pouze“ bakalářskou poněkud málo. Kladem práce R. Čerkovské je naopak formální stránka: kultivovaný projev, uměřená grafická úprava, znalost používání citačního aparátu, reprezentativní, byť stručný seznam použité literatury. Práci doporučuji k obhajobě. S ohledem na kompilační charakter navrhuji 30 bodů.

V Praze 14.10.2006

Doc. PhDr. Václav Matoušek, CSc.